

4 Oppaita palokuntalaisille

Palokuntanuoriso-osaston turvallisuusohje

4 Oppaita palokuntalaisille

Oppaita palokuntalaisille -sarjassa julkaistaan käytännönläheisiä materiaaleja palokuntakulttuurin eri osa-alueilta.

Teksti: Päivitys Eija Holmberg-Lehto ja Timo Sovanen, Kriisiviestintä-luvussa myös Helena Grönstrand. Alkuperäinen teksti Reijo Vainikka, 2000.

Kuvat: Piirroskuvat Hannu Leskinen, kannen kuva Joonas Malinen

Ulkoasu ja taitto: Terhi Kannisto

Kopiointirajoitus: Tämän painotuotteen kopioiminen on tekijänoikeuslain (404/61) mukaisesti kielletty lukuun ottamatta Suomen valtion ja Kopiosto ry:n tekemässä sopimuksessa tarkemmin määriteltyä osittaista kopiointia opetustarkoituksiin. Teoksen muunlainen kopiointi tai tallentaminen digitaaliseen muotoon on ehdottomasti kielletty.

ISBN 978-951-797-486-8

Julkaisija:

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin 09 476 112, faksi 09 4761 1400
spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Sisällys

Johdanto	4
1 Tapahtumaturvallisuudesta	5
2 Viikkoharjoitukset	6
3 Leiritoiminta	7
4 Kilpailutoiminta	8
5 Matkustaminen	9
6 Ensiapu	10
7 Työturvallisuus	11
8 Vakuutukset	12
9 Muita riskejä	13
10 Toimintaohjeita	14
11 Kriisiviestintä	15
12 Lisätietoa	16
Liitteet	17

PALOKUNTANUORET

Johdanto

Tämä turvallisuusohje on tarkoitettu palokuntanuoriso-osastojen johtajille ja kouluttajille muistin virkistämiseksi ja tueksi palokuntanuorten kanssa toimittaessa, esimerkiksi viikkoharjoituksissa, peli-illoissa, kilpailumatkoilla, leireillä ja muissa tapahtumissa.

Ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että nuorten vanhemmat voivat päästää lapsensa palokuntatoimintaan mukaan turvallisin mielin, ja että nuoret itse voivat kokea olonsa fyysisesti ja psyykkisesti turvallisiksi. Ohjeen tarkoituksena on myös herättää palokuntanuorisotyössä mukana olevat ajattelemaan entistä enemmän paitsi nuorten myös omaa turvallisuuttaan.

Tarkoituksena on pyrkiä hyvään ja turvalliseen kasvatus- ja ohjaustyöhön yhteistyössä nuorten ja heidän vanhempiansa kanssa. Hyvä on muistaa myös vanha viisaus: ”Koko kylä kasvattaa nuorta hyvään tulevaisuuteen”, ei siis pelkästään koti, koulu tai järjestö vaan kaikki yhdessä.

Palokuntanuorisotyötä tekevät ovat vastuussa nuorista aina silloin, kun palokuntanuorisotyön nimissä kokoonnutaan.

1 Tapahtumaturvallisuudesta

Tapahtumia ja toimintaa suunniteltaessa saattaa olla tarpeen huomioida kokoontumislaki ja pelastuslaki sekä valtioneuvoston asetus pelastustoimesta.

Kokoontumislaki

Yleinen kokous

Yleinen kokous on mielenosoitus tai muu kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestetty tilaisuus, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Ilmoitus asiasta alueen poliisille 6 tuntia ennen kokousta.

Yleisötilaisuus

Yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina; ...jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä. Ilmoitus vähintään 5 vuorokautta ennen tilaisuutta alueen poliisille.

Pelastuslaki

Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma.

Tapahtumia ja toimintaa varten on hyvä laatia aina turvallisuus-/pelastussuunnitelma, sillä se

- helpottaa tapahtuman ja toiminnan suunnittelua
- tekee riskiarvion ja riskeihin varautumisen helpommaksi
- kertoo vastuutaholle, että turvallisuus on huomioitu
- helpottaa turvallisuusasioista tiedottamista
- näyttää ammattimaiselta esim. pelastuslaitokselle.

Turvallisuussuunnitelma auttaa tiedostamaan riskit, jotta niihin osataan varautua!

Lisätietoa osoitteesta: http://www.hel.fi/hki/Pela/fi/Onnettomuuksien+ehk_isy/Yleisotapahtumat/Pelastussuunnitelma.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta

Jos tilaisuudessa

- arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä
- käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja
- tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta
- tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi alueen pelastusviranomaiselle.

2 Viikkoharjoitukset

Viikkoharjoitusten järjestämisessä pitää ottaa huomioon useita turvallisuuteen liittyviä asioita. Usein ajatellaan, että palokuntalaiset ovat turvallisuusalan ammattilaisia: ”Ei meille mitään voi sattua ja onhan meillä suojaruusteet”. ”Minä olen kouluttanut jo vuosikaudet, ei minun harjoituksissani mitään satu”. Kuulostaako tutulta? Tällaisiin ajatuksiin ei kannata tuudittautua. Olosuhteet voivat olla arvaamattomat, kun paikalla on paljon ihmisiä, käsitellään painavia välineitä ja usein sääkin voi tuoda omat haasteensa.

Harjoituksissa on tärkeää olla tarvittava määrä kouluttajia. Alle 18-vuotiaiden nuorten ohjaamisessa tulisi olla yksi ohjaaja jokaista alkavaa viittä nuorta kohden. Jos nuoria on kuusi, tarvitaan siis kaksi ohjaajaa.

Jokainen harjoituskerta tulee suunnitella ennakkoon, ja harjoituksesta on hyvä tehdä koulutuskortti. Harjoituksia suunniteltaessa tulee pohtia mahdolliset riskit ja vaaratilanteet ja yrittää eliminoida ne jo suunnitteluvaiheessa. Jos esimerkiksi on sateinen ilma ja on ajateltu tikkailla kiipeämistä, kannattaa pohtia, voidaanko harjoitus järjestää sisällä, jotta sateen liukastamat tikkaat eivät aiheuttaisi vaaraa.

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty!

Pienissä ryhmissä valvominen ja opastaminen on aina helpompaa. Ryhmiä kannattaa jakaa iän tai osaamistason mukaan. Pienet ryhmäkoot ovat paitsi ohjaajan myös nuorten kannalta toimivampia, sillä jonoja ei kerry niin paljon ja kaikki pääsevät tekemään ja osallistumaan harjoituksiin aktiivisesti.

Palokunnissa on myös nuoria, joilla on erityistarpeita. Heidät ja heidän tarpeensa tulee ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa, ja ottaa ryhmään mahdollisuuksien mukaan yksi kouluttaja lisää.

Tarkistuslista

- Harjoituksiin on valmistauduttu ajoissa ja hyvin ja koulutuskortti on tehty.
- Varasuunnitelma on olemassa, jos jokin ei mene suunnitellusti.
- Nuorten varusteet on tarkistettu ja esimerkiksi säätila huomioitu.
- Liikenne harjoitusalueen lähetyvillä on minimoitu.
- Etukäteen on selvitetty, onko esimerkiksi putoamisvaaraa.
- Kouluttajien tehtäväjako on selvä.
- Mahdollinen kiusaaminen on huomioitu ja sitä ehkäiseviä toimenpiteitä mietitty.

3 Leiritoiminta

Leirit ovat palokuntatoiminnan kohokohtia ja niistä jää kivoja muistoja. Leirille lähdettäessä on kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Ennen leiriä järjestetään vanhempainilta, jossa kerrotaan, mihin nuoret ovat lähdössä ja muun muassa se, mitä leirille pitää ottaa mukaan. Samalla voidaan nuorten kanssa pakata yhteiset majoitus- ja leirivarusteet valmiiksi.
- Leireillä on hyvä olla kymmentä nuorta kohden yksi ohjaaja, joka on koko leirin ajan paikalla. Osaston vastuuhenkilön tiedot tulee olla kaikkien leirille osallistuvien nuorten vanhempien tiedossa.
- Leirin säännöt käydään läpi jo ennen leirille menoa. Leirin sääntöjen lisäksi osastolla on varmasti omia sääntöjä, jotka ovat päteviä myös leirillä.
- Kun leirille lähtee mukaan ensikertalaisia, on heille hyvä valita vanhemmista nuorista tutorit, jotka opettavat leirin tavoille ja kertovat, mistä mitään löytyy jne.
- Leirillä tulee olla ensiapuvälineet.
- Telttamajoituksessa teltoissa tulee olla käyttökunnossa oleva alkusammutusväline ja palovaroitin silloin, kun telttaa lämmitetään.
- Teltojen välinen turvaetäisyys tulee olla vähintään neljä metriä.
- Jos majoitus on sisätiloissa, leiriläisille pitää näyttää hätäpoistumistiet ja alkusammuttimien sijainti.
- Leirille saavuttaessa selvitetään, missä sijaitsevat
 - ensiapupiste
 - WC:t
 - leiritoimisto
 - ruokailu- ja käsienpesupaikka.
- Uiminen ja soutaminen ovat kiellettyjä ilman ohjaajan läsnäoloa.

Vietetään nuorten kanssa leirillä aikaa, vain siten tiedetään, että kaikki on hyvin!

Tarkistuslista

- Järjestetään vanhempainilta.
- Huomioidaan, ettei kukaan lähde sairaana leirille.
- Huolehditaan vakuutuksista.
- Allergiat, sairaudet ja jatkuvat lääkitykset selvitetään etukäteen.
- Varusteet tarkistetaan ja huomioidaan leiriolosuhteet (kesä, talvi, säätila).
- Huolehditaan majoitustarvikkeista: teltat, suojamuovit, makuualustat, makuupussit.
- Varataan teltoihin alkusammutusvälineet ja palovaroitin.
- Varataan mukaan ensiapuvälineet.
- Huolehditaan kuljetuskalustosta – paljonko tarvitaan?
- Huolehditaan, että jokaisen nuoren kotiin on yhteystiedot. Annetaan vanhemmille yhteystiedot leiripaikalle (esim. puhelinnumero) ja tieto kotiinsaapumisajasta.

4 Kilpailutoiminta

Kilpailutoiminta on yksi tärkeä muoto palokuntanuorisotyötä. Kilpailutoiminta kehittää nuorten ryhmässä työskentelyä ja auttaa nuoria myös kasvamaan henkisesti. Kilpailut kertovat myös ohjaajille, millä tasolla nuorten taidot ovat. Kilpailuissa sijoituksella ei ole väliä vaan osallistumisella. Kilpailukokemuksen lisääntyessä on varmasti luvassa myös onnistumisia. Kilpailut ovat myös yksi oppimistapah-tuma.

Kilpailut ja yleensä suuret tapahtumat, joissa on paljon ihmisiä, aiheuttavat myös suurempia tapaturmariskejä. Suurin rooli turvallisuuden kannalta on kilpailun järjestäjällä.

Kaikki riskit on eliminointava etukäteen. Kilpailutehtävien pitää olla turvallisia, vaikka suoritus epäonnistuisikin. Esimerkiksi rastit eivät saa olla toisten rastien eivätkä katsomon lähetyvillä. Jos esimerkiksi letku hajoaa kesken suorituksen, se ei saa aiheuttaa vaaraa muille.

Pääasia ei ole voitto, vaan reipas mukana oleminen hyvien ystävien parissa.

Kilpailujoukkueen varusteet tulee tarkistaa jo ennen kilpailupäivää, jotta ei tarvitse turvautua viimehetken ratkaisuihin.

Tarkistuslista

Kilpailujoukkue

- Merkitkää kilpailuharjoitukset ja kilpailut toiminta-/kausiohjelmaan.
- Selvittäkää vakuutukset.
- Varatkaa ensiapuvälineet harjoituksiin ja itse kilpailuihin.
- Tehkää varustetarkastus hyvissä ajoin ennen kilpailua.
- Varatkaa kilpailumatkaan tarpeeksi aikaa.

Kilpailun järjestäjä

- Suunnittele rata turvalliseksi ja jätä suorituspaikoille riittävästi tilaa.
- Tarkista, että radassa ei ole teräviä reunoja, esim. peltiä tai nauvoja.
- Selvitä vakuutukset.
- Huolehdi kilpailuihin asiansa osaavat tuomarit.
- Järjestä kilpailupaikalle liikenteenohjaus.
- Merkitse yleisön paikat selkeästi.
- Järjestä WC:t ja jätehuolto.

5 Matkustaminen

Matkustaminen on yleensä turvallista, kun riskitekijät muistetaan minimoida. Liikuttaessa esimerkiksi palokunnan miehistöautolla, luo se suureen yleisöön turvallisuudentunnetta. Tämä asettaa palokunnalle velvoitteita liikkumistavassa: kiire jätetään pois ja varataan riittävästi matka-aikaa.

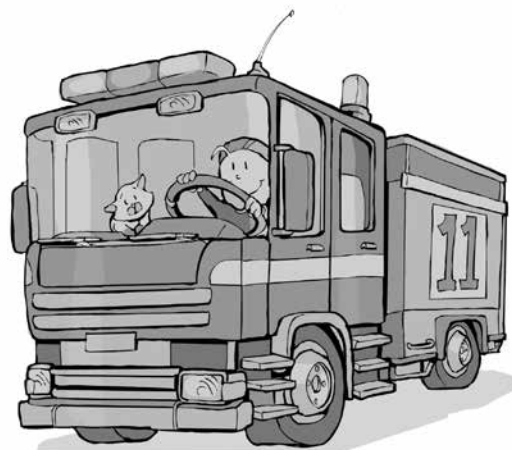
Matkan aikataulun on oltava ennalta sovittu ja matkaan osallistumattoman henkilön tiedossa. Hänelle on myös ilmoitettava mahdolliset muutokset.

Muistathan, että väsyneenä ajo rinnastetaan päihtyneenä ajamiseen.

Jos käytössä on vuokra-auto, tulee varmistaa, että auton vakuutukset ovat kunnossa. Jos matka keskeytyy jostakin syystä, matkan jatkaminen voi olla hankalaa ja kallista.

Matkoilla tulee olla mukana alkusammutin ja ensiapuvälineet. Leiritoiminta-luvun ja Ensiapu-luvun matkustamiseen soveltuvat osat tulee lukea ennen matkalle lähtöä.

Huomioi tauon jälkeen, että kaikki ovat takaisin kyydissä, ennen kuin matka jatkuu!

Tarkistuslista

- Ajoneuvon/peräkärryn kunto
 - Renkaat/rengaspaineet
 - Jarrujen toiminta
 - Valot
 - Jäähdytin, öljyt, lasinpesu- ja jarrunestemäärät
 - Lämmityslaitteen toiminta
- Matkareitin suunnittelu ennakolta
- Paluuajan ilmoittaminen nuorten vanhemmille
- Ylikuorman välttäminen
- Perävaunun lastaaminen oikein
- Auton vakuutukset ovat kunnossa ja riittävät
- Kuljettajien ajokortit ovat kunnossa ja riittävät
- Aikataulusuunnitelma (60–70 km/1 h)

6 Ensiapu

Palokuntanuorten kanssa leireiltäessä, kilpailumatkoilla, retkeiltäessä ja vaikkapa viikkoharjoituksissa on hyvä ottaa huomioon mahdollinen ensiavun tarve. Palokuntanuoret ovat pääasiassa terveitä, reippaita ja vilkkaita nuoria, joille voi sattua tapaturmia eli ns. kotiensiapua vaativia ensiaputilanteita. Siksi palokuntanuorten tapahtumissa tulee olla tilanteeseen soveltuvat, riittävät ensiapuvälineet.

On myös hyvä tietää etukäteen kroonista sairautta sairastavat nuoret (esim. diabetes, epilepsia, astma). Yleensä heillä on tarvittavat lääkkeet ja hoitovälineet mukana, mutta esimerkiksi ennen leirille lähtöä on hyvä tarkistaa, että lääkitys tulee mukaan. Vanhempien kanssa tulee myös keskustella tarvittavasta hoidosta ja mahdollisesta ensiavusta.

Erityisnuorten huomioiminen on myös tärkeää. Erityisnuorilla tarkoitetaan esimerkiksi näkö-, kuulo- tai liikuntarajoitteisia henkilöitä. Nuorelta itseltään ja/tai hänen vanhemmiltaan tulee selvittää toimintaan vaikuttavat seikat, rajoitteet sekä mahdolliset lääkitykset ja/tai hoitomuodot tarkasti ja yksityiskohtaisesti.

Nuoret eivät aina itse muista ottaa säännöllisesti lääkkeitään, jolloin hoito voi epäonnistua.

Myös kuuriluontoiset lääkitykset, kuten antibiootti-kuurit, on hyvä selvittää. Silloin pitää sopia, huolehtiiko nuorten vastuhenkilö lääkkeen antamisesta vai voiko esimerkiksi leirillä lääkkeet viedä ensiapupisteeseen huolehdittavaksi.

Lääkkeitä annettaessa tulee muistaa noudattaa lääkärin tai lääkevalmistajan ohjeita lääkkeiden vahvuudesta ja annostelurajoista eri ikäkausina. Epävarmoissa tilanteissa kannattaa mieluummin kysyä neuvoa asiantuntijalta kuin antaa lääkettä omin päin.

Tarkistuslista

Ovatko seuraavat lääkkeet/tarvikkeet mukana?

- Särkylääkkeet: Panadol, Burana
- Ripulilääke Imodium
- Kurkkutabletteja
- Kortisonivoide Hydrocortison 1 %
- Mobilat-voide
- Bacimycin-pulveri ja -salva
- Kyypakkaus
- Keittosuolaliuos huuhteluun/puhdistukseen
- Sidostarvikkeita: laastaria, ideal-siteitä, harsotaitoksia, teippiä
- Kylmähaudepusseja
- Sakset
- Kuumemittari
- Puhdistuslappuja

7 Työturvallisuus

Järjestettäessä harjoituksia, joissa nuoret toimivat korkeissa paikoissa tai moottorivälineiden tai liikenteen läheisyydessä, on huolehdittava, että asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt on suoritettu.

Työturvallisuuslakia (738/2002) sovelletaan sopimuspalokuntaan kuuluvan, pelastustoimintaan vapaaehtoisesti osallistuvan henkilön työhön. Työturvallisuuslaissa on säännökset siitä, kenen on huolehdittava työn turvallisuudesta. Jos sopimuspalokunta on järjestänyt toiminnan, sen on myös huolehdittava työnantajan velvoitteista.

Työturvallisuuslaki on vähimmäismääräys. Hyvä työturvallisuus on jokaisen palokuntalaisen perusoikeus.

Palokunnan vapaaehtoisen henkilöstön työhön työturvallisuuslakia sovelletaan silloin, kun kysymyksessä on sopimuspalokunta ja siihen kuuluva henkilö osallistuu pelastustoimintaan. Pelastustoimintana pidetään myös pelastustehtävien harjoittelua.

Työturvallisuuslain 2 §:n mukaan lakia ei sovelleta tavanomaiseen harrastustoimintaan. Vapaaehtoisten palokuntien nuoriso- ja naisjärjestötoiminta on tavanomaista harrastustoimintaa. Samoin vapaaehtoisten palokuntien erilaiset koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävät jäävät tavanomaisena harrastustoimintana työturvallisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle. (Uudenmaan työsuojelupiiri, 2009)

Lisäksi on hyvä huomioida valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta (302/2007).

Lisätietoa:

- www.tyosuojelu.fi/fi/nuoret_tyontekijat
- www.finlex.fi

Avainsanalista vaaratekijöiden tunnistamiseksi

- Ympäristön vaaratekijät*, mm. sääolosuhteet, liukkaus, liikenne
- Tapaturman vaaratekijät*, mm. putoaminen, sortuvat rakenteet, terävät esineet, putoavat esineet
- Ergonomiset vaaratekijät ja fyysinen kuormitus*, mm. huonot nosto- ja työasennot, suojarusteiden kuormittavuus
- Henkiset vaaratekijät*, mm. pelko, vastuut, puutteet yhteistoiminnassa
- Fysikaaliset vaaratekijät*, mm. liekkikontakti, kuumuus, kylmyys, melu
- Kemialliset vaaratekijät*, mm. syttyvät ja palavat nesteet, myrkylliset aineet ja kaasut, savukaasut

8 Vakuutukset

Vakuutusasiat ovat yksi nuoriso-osaston perusasioista, joten niiden on oltava kunnossa tapaturman varalta. Nuoriso-osastojen johtajien tulee selvittää, millä tavalla heidän palokuntansa vakuutusasiat on hoidettu.

On myös hyvä keskustella palokuntanuorten vanhempien kanssa palokunnan vakuutuksista. Samalla on hyvä selvittää, onko nuorilla mahdollisesti omia matka- tai tapaturmavakuutuksia vapaa-ajalle.

Toiminta- ja kausiohjelmaa suunniteltaessa tulee leirit, retket, kilpailuharjoitukset, kilpailumatkat ja viikkoharjoitukset merkitä tarkasti. Tämä on tärkeää mahdollisissa korvaustapauksissa!

Kannattaa ottaa huomioon, että vakuutusyhtiökään eivät välttämättä osaa tarjota vapaaehtoisille palokunnille täysin sopivia vakuutuksia suoraan. Vakuutusta otettaessa tai vakuutusasioista vakuutusyhtiön kanssa muuten keskusteltaessa, tulee pyrkiä kuvaamaan toiminta mahdollisimman perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti, jotta vakuutusturvasta tulee riittävän kattava palokunnan tarpeisiin.

Osaston vakuutus kirjasta tulee tarkistaa, mitä vakuutuksen piiriin kuuluu.

Epäselvät asiat kannattaa aina selvittää vakuutusyhtiöstä etukäteen.

Tarkistuslista

Osastonjohtajan olisi hyvä selvittää ja pohtia etukäteen vakuutusturvan kannalta poikkeuksellisia harjoituksia ja tapahtumia, kuten

- talkoita
- varainhankintaa
- eräretkiä
- seikkailu- ja elämystoimintaa
- ulkomaanmatkoja.

9 Muita riskejä

Huumeet

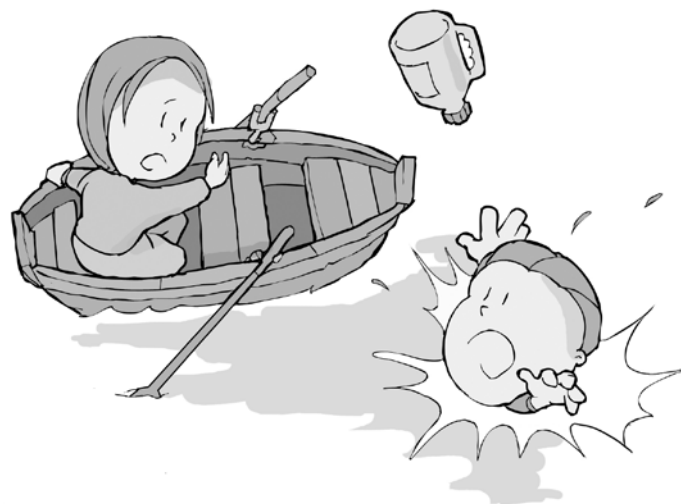
Huumeet ovat yleistyneet huolestuttavasti viime aikoina. Huumeasioihin kannattaa kiinnittää huomiota jo ennakolta hankkimalla tietoa esimerkiksi paikkakunnalla järjestettävistäluentotilaisuuksista. Niitä järjestävät esimerkiksi nuorisotoimi ja Irti Huumeista ry. Huumeisiin tulee suhtautua erittäin kriittisesti ja niiden käyttöön reagoida välittömästi.

Kiusaaminen

Myös kiusaaminen on päivänpolttava asia. Kiusaamiseen tulee kiinnittää huomiota kiusatun ja kiusajan näkökulmasta. Asiasta kannattaa keskustella nuorten ja heidän vanhempiensa kanssa avoimesti. Nuorten väliset kärhämät kuuluvat asiaan, mutta yhteen ja samaan henkilöön kohdistuva jatkuva kiusaaminen voi aiheuttaa vaikeita psyykkisiä ongelmia. Vaikka asia tuntuisi hankalalta, tulee kiusaamiseen puuttua välittömästi.

Elämiskoulutus

Elämiskoulutus on hyvä ja virkistävä asia, ja sitä on alettu soveltaa myös palokuntanuorisotyössä. Jos tuntee epävarmuutta, tulee harkita tarkoin, ennen kuin ryhdytään seikkailemaan. Lisätietoja on hyvä hankkia asiantuntijoilta tai jos mahdollista, pyytää asiantuntijaa vetämään elämiskoulutusta. Uudet kasvot myös piristävät koulutusta ja varsinainen vetäjäkin saa koulutuksesta enemmän irti.

10 Toimintaohjeita

Hätäpuhelu 112

Soita aina ilman suuntanumeroa.

- Mitä on tapahtunut? Onnettomuus? Sairaskohtaus?
- Missä on tapahtunut? Kerro osoite ja paikkakunta.
- Onko ihmisiä vaarassa?
- Vastaa kysymyksiin rauhallisesti.
- Lopeta puhelu vasta sitten, kun saat luvan hätäkeskuspäivystäjältä.

Tulipalo

- Pelasta vaarassa olevat.
- Sammuta palon alku, jos voit.
- Poistu huoneistosta portaita pitkin. Savuiseen rappukäytävään ei saa mennä!
- Rajoita tulipaloa sulkemalla ovet perässäsi.
- Ilmoita tulipalosta turvallisesta paikasta hätänumeroon 112.
- Opasta palokunta paikalle.
- Mene sovitulle kokoontumispaikalle.

Älä mene savuun, se on myrkyllistä. Jos naapurissa palaa ja rappukäytävässä on paljon savua, pysytele omassa huoneistossasi. Rajoita paloa ja savun tuloa sulkemalla kaikki ovet. Ovi kestää tulipaloa siihen asti, että palokunta tulee ja tuulettaa savun tai pelastaa sinut.

Yleinen vaaramerkki

Yleinen vaaramerkki on minuutin mittainen, nouseva ja laskeva hälyttimen ääni. Vaaramerkki tarkoittaa, että alueen ihmisiä uhkaa välitön vaara, esimerkiksi kaasu- tai säteilyvaara.

- Mene sisälle ja pysy siellä.
- Sulje ovet, ikkunat ja ilmanvaihto.
- Kuuntele ohjeita radiosta.
- Vältä puhelimen käyttöä etteivät linjat tukkeutuisi.
- Älä mene ulos.

11 Kriisiviestintä

Kriisiviestintää tarvitaan, kun on tapahtunut esimerkiksi vakava onnettomuus. Esimerkiksi leirillä on kriisitilanteessa kyettävä tiedottamaan mahdollisimman nopeasti niin leiriläisille itselleen, heidän vanhemmilleen kuin tiedotusvälineillekin.

Nopea reagointi on tärkeää siksi, että lapset ja nuoret levittävät kuvia ja videoita hallitsemattomasti esimerkiksi Facebookiin ja YouTubeen. Kriisiviestinnän tavoitteena on antaa luotettavaa tietoa tapahtuneesta. Kriisi ei katoa viestinnän avulla, mutta se ehkäisee väärät epäilykset ja huhut.

Vaikka etukäteen pyritään ehkäisemään mahdollisia onnettomuuksia ja vahinkoja, on kaiken varalta hyvä laatia esim. leiriä varten kriisiviestintäsuunnitelma. Kriisiviestintä onnistuu parhaiten, kun sitä on suunniteltu ja harjoiteltu etukäteen sekä sovittu kriisiviestintäryhmän kokoonpano ja työnjaot sekä laadittu konkreettiset toimintaohjeet. Hyvä suunnitelma sisältää myös tarvittavat yhteystiedot tai tiedon siitä, mistä ne saadaan helposti käyttöön.

Kriisiviestintäryhmä arvioi tapahtuman vakavuuden ja päättää tarvittavista toimituksista, kuten tiedottamisen laajuudesta, virallisista kannanotoista, kriisiavun tarpeesta ym. Erityisesti on hyvä miettiä etukäteen tiedottamista lasten ja nuorten vanhemmille. Tärkeää olisi saada tietoa heille ennen mediaa, mutta jos onnettomuus koskettaa useita nuoria, se voi olla vaikeaa.

Mikäli kyseessä on vakava onnettomuus, siitä tulee lähteä ensimmäinen mediatiedote tunnin kuluessa. Lyhyt tiedonanto riittää aluksi. Lisää tietoa voidaan luvata lähettää heti, kun se on mahdollista. Nimiä ei tarvitse antaa julkisuuteen, ellei se ole jostakin hyvästä syystä perusteltua. Tärkeää on, että tiedottaminen etenee järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti ja että sen sisältö vastaa totuutta.

Lähde: Puolustusvoimien, Työterveyslaitoksen, Tiina Rannan, Elisa Juholinin ja Hannele Seeckin pohjalta Heikki Kangas – Hyria koulutus Oy: www.upl.fi/files/682/Kriisitiedottamisen_teesit_Heikki_Kangas.pdf (19.12.2012).

Kriisiviestintä – mietittävää

- Mitkä seikat voivat aiheuttaa kriisitilanteen toiminnassa/leirillä?
- Mikä on kriisiviestintäryhmän kokoonpano (esimerkiksi palokunnan päällikkö, varapäällikkö, hallituksen puheenjohtaja, vastaavan osaston päällikkö) ja kuka hallitsee parhaiten tiedottamisen?
- Kuinka kriisiviestintäryhmän edustajiin saadaan yhteys, kuka/ketkä kutsuvat ryhmän koolle, mikä on kokoontumispaikka ja kuka on päätiedottaja?
- Kenelle tiedotetaan tapahtuneesta (esimerkiksi omaisille, leiriläisille, viranomaisille, medialle) ja missä yhteystietoja säilytetään?
- Keskitetty tiedottaminen on tärkeää. Ketkä antavat lisätietoja medialle (hyvä olla kaksi henkilöä) ja vanhemmille (yksi henkilö tai enemmän) ja mitä ja miten kerrotaan? Soittorytökkään kannattaa varautua, jos kyseessä on isompi onnettomuus.
- Mediatiedotteessa kerrotaan tapahtuman pääkohdat: mitä on tapahtunut, missä, milloin, ketä/keitä koskee, mitä seuraavaksi tapahtuu (seuraavan tiedotteen tai tiedotustilaisuuden ajankohta).
- Annetaan vain todellista ja totuudenmukaista faktatietoa. Jos jotakin tietoa ei ole, sanotaan, että sitä ei ole. Kerrotaan, jos tieto on mahdollista saada myöhemmin. Ei valehdella, pimitetä tietoa eikä tehdä arvailuja.

12 Lisätietoa

Kysyvä ei tieltä eksy, joten tarvittavia tietoja kannattaa kysyä tarpeen mukaan esimerkiksi poliisilta, vakuutusyhtiöstä, autokoulusta jne.

Myös erilaista kirjallisuutta kannattaa hyödyntää palokuntanuorisotyössä. Ohessa muutamia vinkkejä kirjoista, joista saa hyödyllistä tietoa turvalliseen nuoriso-osaston toimintaan.

- Kipinä – palokuntanuorisotyöntekijän käsikirja, SPEK, 1998
- Hyvä renki, Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto, 1996
- Nummelin Matti: Leirikirja, WSOY, 1965
- Peltonen Eero: Palokuntapoikatyön opas, Suomen palontorjuntaliitto, 1976

Kehotamme kaikkia miettimään, kuinka nuorten kanssa pääsemme turvalliseen huomiseen ja tekemään iloista palokuntanuorisotyötä yhdessä.

Palokunnan nuoriso-osaston turvallisuusohjeistusta kehitetään edelleen. Kommentoikaa tekstiä. Mitä asioita pitäisi käsitellä ja miten niitä pitäisi käsitellä? Ehdotakaa, mitä tekstiin tai taulukoihin kannattaa lisätä.

Kommentit osoitteella:
SPEK/Palokuntanuorisotyö
Ratamestarinkatu 11
00520 Helsinki
Sähköpostitse: valtteri.tervala@spek.fi

Liitteet

Tarkistuslista

Voit käyttää oheista pohjaa, kun huomaat jonkin puutteen tai vaaratekijän. Kirjoita se ylös tulevaisuutta varten ja huolehdi, että asia tulee korjatuksi.

Tarkistettava asia	Kunnossa	Ei kunnossa	Huomioita

4 Oppaita palokuntalaisille

Palokuntanuoriso-osaston turvallisuusohje

Tämä turvallisuusohje on tarkoitettu palokuntanuoriso-osastojen johtajille ja kouluttajille muistin virkistämiseksi ja tueksi palokuntanuorten kanssa toimittaessa, esimerkiksi viikkoharjoituksissa, peli-illoissa, kilpailumatkoilla, leireillä ja muissa tapahtumissa.

Ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että nuorten vanhemmat voivat päästää lapsensa palokuntatoimintaan mukaan turvallisilla mielin, ja että nuoret itse voivat kokea olonsa fyysisesti ja psyykkisesti turvallisiksi. Ohjeen tarkoituksena on myös herättää palokuntanuorisotyössä mukana olevat ajattelemaan entistä enemmän paitsi nuorten myös omaa turvallisuuttaan.